

2006), pa je predstavljeno dogajanje v sosednjih pokrajinah, severno in vzhodno od nje.

Z obdelavo gradiva s Čateža je Inštitut sodeloval tudi v mednarodnem projektu *SeePast* (Italija–Slovenija–Romunija). Rezultat tega projekta iz programa *Kultura 2000* je bila razstava s katalogom ***Zemlja in ogenj / Earth and Fire*** (A. Tomaž, B. Kavur, 2006 sl, 2007 an), ki na poljuden način predstavlja odkritje keramike, neolitizacijo in neolitske kulture v panonskem prostoru s posebnim poudarkom na Čatežu.

Sočasno je potekal tudi projekt *Piceni and Europe*, ki je predstavil ljudstvo italjskih Picenov in njihove povezave s kulturami tostran Jadranskega morja. Inštitut je pripravil razstavo in znanstveni simpozij na to temo, ki sta ju spremljali tudi publikaciji: katalog ***Piceni ed Europa*** (ur. M. Guštin, 2006, it) in zbornik ***Piceni ed Europa*** (ur. M. Guštin, M. Buora, P. Ettel, 2007), ki je izšel v sozaložbi s *Societa Friulana di Archeologia* tudi kot 6. zvezek serije *Archeologia di frontiera*.

V nadaljevanju evropskega projekta *Dediščina Sere-nissime* sta izšli še dve knjigi. Prva, ***The Heritage of Sere-nissima*** (2006, ur. M. Guštin, S. Gelichi, K. Spindler), je zbornik uspešnega simpozija, ki je leta 2005 v Izoli in Benetkah zbral številne strokovnjake za beneško dediščino od Avstrije do Albanije. Druga, ***The Glass from the Gnalic Wreck*** (I. Lazar, H. Willmott, 2006, an), pa je zgleden primer mednarodnega sodelovanja pri znanstveni obdelavi gradiva, ki jo je ta mednarodni projekt omogočil.

Serija *Annales Mediterranea* spodbuja in omogoča tudi objavo pomembnih starih izkopavanj. Zato je bil v njenem okviru izdan ***Emonski forum / Emona forum*** (L. Plesničar Gec s sodelavci, 2006, sl/an), dolgo pričakovani katalog večletnih raziskav središča rimske Ljubljane.

Če je bila objava Emonskega foruma tridesetletna želja, pa je publikacija ***Prva dama. Ob odkritju prazgodovinske ženske figurine na Slovenskem / First Lady. The discovery of a prehistoric female figurine in Slovenia*** (A. Tomaž, 2008, sl/an) rekordno hiter odziv na odkritje na Slovenskem trenutno najstarejše ohranjene figurice. Od odkritja v novembru 2007 do odprtja razstave, ki jo je ta publikacija spremljala, sta minila le dva meseca. Knjiga na posrečen način združuje prvo strokovno oceno s predstavitvijo najdišča in razlago okoliščin, ki so do odkritja privedle.

Z zadnjo, oktobra izdano knjigo ***Ottoman times: The Story of Stari Bar / Osmanska vremena: Priča o Starom Baru*** (M. Guštin, V. Bikič, Z. Mileusnič, 2008, an/sr) se Inštitut za dediščino Sredozemlja vrača v Črno goro, ponovno kot nosilec novih raziskav. Z interdisciplinarnim pristopom poskuša namreč osvetliti obdobje turške oblasti, ki je bilo – zaradi različnih vzrokov – v veliki meri strokovno še neovrednoteno.

V petih letih obstoja Inštituta za dediščino Sredozemlja in serije *Annales Mediterranea* je v njej izšlo 17 publikacij: 5 razstavnih katalogov, 6 kongresnih zborni-

kov in 6 znanstvenih monografij – občudovanja vreden rezultat, toliko bolj, ker je večji del s pripravo publikacij povezanega dela opravljenega na inštitutu ob vsem drugem projektne in pedagoškem delu sodelavcev.

Profesor Guštin je tudi predstojnik Oddelka za dediščino, ki na Fakulteti za humanistične študije Univerze na Primorskem izvaja dodiplomski študijski program *Dediščina Evrope in Sredozemlja* in program II. stopnje *Arheološka dediščina Sredozemlja*. Letos je tudi oddelek začel izdajati dela študentov in za študente. Nova periodična publikacija ***Studia universitatis hereditati*** (1/2008, ur. M. Guštin) bo namenjena objavam kvalitetnih študentskih zaključnih del II. in III. stopnje študija in objavam sodelavcev, ki sodelujejo v pedagoškem procesu oddelka. V zbirki učbenikov *Annales Manuel* pa je izšel priročnik ***Pravno varstvo dediščine. Ogrožanje in uničevanje kulturne in naravne dediščine ter pravni vidiki njenega varstva*** (S. Jogan, 2008). Publikacija bo uporabna branje ne le za študente, ampak, sodeč po odzivih na predstavitvi, za širši krog vseh, ki na tak ali drugačen način skrbijo za ohranjanje naše dediščine.

Irena Lazar, Tomislav Kajfež

EGYPT & AUSTRIA V
MEDNARODNI SIMPOZIJ
Piran, 8.–10. september 2008

V zgodovini srednje Evrope so igrali stiki med nekdanjo habsburško monarhijo in Orientom pomembno vlogo. Politični in ekonomski interesi so kmalu spodbudili in razvili tudi bogate kulturne stike, v katere je bilo vključeno območje, ki ga danes v celoti pokrivajo Avstrija, Češka, Slovaška, Madžarska, Slovenija, Hrvaška in deloma tudi Italija. Kulturni interes se je kmalu razvijal neodvisno od ekonomsko-političnih razmer in ga lahko prepoznamo tudi v fenomenih, kot sta orientalizem in egiptomanija.

Evropska zveza je leto 2008 razglasila za leto medkulturnega dialoga. Namenjeno je bilo spoznavanju in podpiranju bogatih stikov med številnimi kulturami, ki se prepletajo v Evropi, in tudi tistim, ki k nam prihajajo z drugih celin. Inštitut za dediščino Sredozemlja Znanstveno-raziskovalnega središča Univerze na Primorskem (UP ZRS) in Slovensko arheološko društvo sta se v dogajanje vključila z organizacijo mednarodnega znanstvenega srečanja, ki je osvetlilo stike med Evropo in Orientom oziroma natančneje med območjem nekdanje podonavske monarhije in Egiptom. Peta konferenca s kratkim skupnim naslovom *Egypt & Austria* je prvič potekala v Sloveniji.

Tradicija preučevanja odnosov med nekdanjo habsburško monarhijo in Egiptom oziroma Orientom ima v Avstriji in na Češkem že dolgoletno prakso, ki se je

razvijala skupaj z znanstvenim študijem orientalistike in egiptologije na univerzah na Dunaju in v Pragi. Sodelavci inštitutov za egiptologijo z obeh univerz so bili pobudniki prvega srečanja, ki je potekalo v Pragi. Odpirale so se vedno nove teme, geografski okvir je postajal vse širši in leta 2006 je bila v delovno skupino Avstrije in Češke uradno povabljeni tudi Slovenija oziroma Inštitut za dediščino Sredozemlja UP ZRS. Na konferenci v Brnu leta 2007 so Inštitutu za dediščino Sredozemlja UP ZRS zaupali organizacijo V. konference v letu 2008. S sodelovanjem Slovenskega arheološkega društva, ki se je v predstavitev egipčanske kulture vključilo že spomladi 2008, ko je bila v Cankarjevem domu v Ljubljani na ogled razstava Faraonska renesansa, smo pripravili srečanje, ki je potekalo med 8. in 10. septembrom v Piranu, v prostorih Inštituta za dediščino Sredozemlja na Bolniški ulici 20.

Delovna skupina Egypt & Austria

Raziskovalno sodelovanje med Egiptološkima inštitutoma univerz na Dunaju in v Pragi ima že dolgoletno tradicijo. Pred dvema letoma pa se je to sodelovanje razširilo tudi v Slovenijo, točneje na Inštitut za dediščino Sredozemlja Znanstveno-raziskovalnega središča Koper Univerze na Primorskem.

Raziskovalno delo vključuje arheološke in zgodovinske teme, povezane z razvojem egiptologije, arheologije Sredozemlja, zgodovine potovanja na Orient, orientalizem in egiptomanijo. Na spletni strani delovne skupine (www.univie.ac.at/egyptandaustria/) je mogoče videti, kako široke so te teme in koliko dela je še pred nami. Nekaj zanimivih tem s področja tovrstnega raziskovanja je že bilo obdelanih, saj so bila prva srečanja skupine Egypt & Austria organizirana že v letih 2000 in 2001; rezultati teh srečanj in raziskav so bili v obliki analitičnih študij, arhivskih poročil in drugih prispevkov vsako leto objavljeni v posebni publikaciji, ki je s četrto številko postala redna revija in serija. Publikacije simpozijev Egypt & Austria so na voljo pri angleški založniški hiši Oxbow Books.

Poleg znanstvenih srečanj poteka med sodelujočimi redna izmenjava predavateljev in študentov iz Prage, Dunaja in Kopra. S finančno pomočjo organizacije AKTION in fundacije ASO (Austrian Science and Research Liaison Office) je bilo mogoče vzpostaviti trajno sodelovanje med tremi univerzami, ki raziskujejo sorodne teme in se tako povezujejo tudi v skupnih mednarodnih projektih.

Mednarodne konference s skupnim naslovom Egypt & Austria so bile do sedaj organizirane petkrat. Prvi dve sta bili bilateralni (raziskovalci iz Avstrije in Češke) in sta potekali v Pragi, tretja in četrta, ki sta potekali v Pragi in v Brnu, pa sta že imeli mednarodno udeležbo z vabljenimi predavatelji iz Egipta, Francije, Nemčije, ZDA in Slovenije. Zadnja konferenca pa je, kot je že bilo rečeno,

Udeleženci simpozija so si v Vipavi ogledali dva staroegipčanska sarkofaga, ki ju je dal v Slovenijo sredi 19. stoletja prepeljati avstrijski diplomat slovenskega porekla, vitez Anton Lavrin (foto: A. Preložnik).

prvič potekala v Sloveniji. Konference so do sedaj obravnavale teme o kulturnih in političnih stikih med Egiptom in podonavski monarhijo, egiptomanijo, zgodovino egiptologije itd.

Teme dosedanjih srečanj

Egypt & Austria I

Na prvem srečanju v Pragi so sodelovali podiplomski študenti in raziskovalci, ki so se v svojih raziskavah usmerili na odnose in stike med nekdanjo habsburško monarhijo in Orientom. Prav tu se je pokazalo, kako pomembno je sodelovanje med posameznimi arhivi, knjižnicami in drugimi ustanovami, ker so se podatki in viri dopolnjevali in oblikovali v skupno celoto.

Egypt & Austria II

Osrednja tema drugega srečanja je vključila različne vidike egiptomanije in zgodovine egiptologije na prostoru nekdanje podonavske monarhije. Posvetili so se tudi novejši zgodovini, odnosom med državama, politiki države do Orienta in iz tega izhajajočima pojavoma, kot sta orientalizem in egiptomanija. Predvsem slednja je bila s tem prvič ustrezno ovrednotena in po svoje tudi popularizirana v širšem smislu. Na tem srečanju je prvič sodeloval slovenski predstavnik z referatom o egipčanskih elementih v nekaterih delih arhitekta Jožeta Plečnika v Ljubljani (Tomislav Kajfež, Ljubljana).

Egypt & Austria III

Publikaciji prejšnjih srečanj sta pripeljali do novega sodelovanja in zanimanja s strani številnih raziskovalcev; tako so na tem srečanju prvič sodelovali kolegi iz več držav, poleg Avstrije in Češke še iz Egipta, Fran-

cije, Nemčije, ZDA in Slovenije. To sodelovanje je prineslo medsebojno obogatitev, izmenjavo mnenj in razširitev študij v mednarodne projekte. Tema konference je bila podonavska monarhija in Orient, obravnavana z vidika egiptologov, arheologov, zgodovinarjev in umetnostnih zgodovinarjev. Predstavniki Slovenije je na tej konferenci govoril o delovanju slovenskega misijonarja in raziskovalca Nila v sredini 19. stoletja, dr. Ignacija Knobleharja (Tomislav Kajfež, Ljubljana).

Egypt & Austria IV

Tema predzadnje konference, ki je potekala v Brnu, je bila simbolno poimenovana Srečanja, obravnavala pa je stike Sredozemlja, Bližnjega vzhoda in Srednje Evrope. Število udeležencev s prispevki je naraslo do te mere, da je zadnja publikacija *Egypt & Austria IV* že urejena po vsebinskih sklopih. Na tej konferenci sta sodelovala dva predstavnika iz Slovenije. Tako je bil uvrščen v sklop z naslovom *Umetniki, mecenji, zbirke* prispevek o rimskodobni upodobitvi aleksandrijskega svetilnika na steklenici iz groba v rimski Poetovionii (Irena Lazar, Univerza na Primorskem, Koper). V sklopu prispevkov z naslovom *Evropejci v Egiptu – Egipčani v Evropi* pa je bil prispevek o društvih in organizacijah slovenske kolonije v Egiptu ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja (Tomislav Kajfež, Ljubljana).

Konferenca v Piranu

Egipt je del multikulturnega sredozemskega prostora, ki s svojim najsevernejšim robom sega tudi na slovenska tla. Zato je razumljivo, da smo Slovenci v tem tisočletnem žarišču kultur vedno znova odkrivali stvari, ki so zaposlovale naše misli in čustva. Čeprav nam je Egipt geografsko sorazmerno blizu, pa je bil v kulturnem pogledu tujina, ki je hkrati navduševala in zastraševala. V 19. stoletju, stoletju pozitivizma, je Egipt postal slovenscem vse bližji in vse manj zastrašujoč. Postajal je zanimiv za širši kulturni krog ljudi in vabljen cilj za posameznike, ki so ga iz različnih razlogov tudi sami obiskali. Kadar govorimo o Slovencih v Egiptu, se vedno spomnimo usod tisočerih primorskih deklet in žena, ki so kot dojitelj in hišne pomočnice pri družinah bogatašev v Aleksandriji in Kairu služile kruh v daljni deželi ob Nilu. Seveda pa so v Egiptu živeli in delovali tudi mnogi uspešni slovenski obrtniki, trgovci, poslovneži, uradniki in izobraženci. Slednji zlasti iz misijonarskih vrst pa tudi zdravniki, arhitekti, slikarji in celo diplomati.

Tema pete konference je bila Dediščina Egipta v Evropi. Stike med Egiptom in srednjo Evropo so obravnavali egiptologi, arheologi, zgodovinarji, umetnostni zgodovinarji in etnologi, največji poudarek pa je bil namenjen obdobju med 17. in prvo polovico 20. stoletja. Skupna tema predavanj je bila dediščina Egipta v Evropi. S svojimi prispevki so sodelovali predavatelji iz Avstrije (10), Češke (7) in Slovenije (4).

Na simpoziju je prvi predavatelj iz Slovenije Tomislav Kajfež (Ljubljana) govoril o Jožefu Šveglu iz Zgornjih Gorij pri Bledu, ki je kot uslužbenec avstrijskega generalnega konzulata v Aleksandriji v Egiptu prebil deset let (1859–1869) in postal konzul. Med službovanjem se je, kot je bila takrat navada med tujimi diplomati, tudi on posvečal zbiranju egipčanskih starin. Del te zbirke je leta 1936 prevzel Narodni muzej v Ljubljani. Danes hrani Narodni muzej Slovenije 128 drobnih egipčanskih predmetov iz nekdanje Šveglve zbirke.

Naslednji predavatelj je bil Marko Frelj (Slovenski etnografski muzej, Ljubljana), ki je predstavil rokopisni ilustrirani potopis od Ljubljane do Kartuma graverja in puškarja Jakoba Šašla. Le-ta se je kot prostovoljec leta 1853 želel pridružiti misijonu Ignacija Knobleharja v osrednji Afriki, vendar se je po treh mesecih vrnil v domovino. Kasneje, leta 1863, je o tem potovanju napisal in z zanimivimi ilustracijami opremil rokopisni potopis, ki ga danes hranijo v Muzeju mesta Karlovac na Hrvaškem.

Tretji predavatelj iz Slovenije (Miran Pflaum, Narodni muzej Slovenije, Ljubljana) je v prvem delu svojega predavanja predstavil okoliščine nakupa in prevoza edine egipčanske mumije pri nas, ki jo je leta 1846 takratnemu Deželnemu muzeju v Ljubljani poklonil avstrijski generalni konzul v Aleksandriji, slovenski rojak iz Vipave Anton Lavrin. V drugem delu predavanja pa je predstavil restavratorsko-konservatorske posege, ki so jih na mumiji egipčanskega svečenika Isahte v Narodnem muzeju Slovenije opravili v letih 2000–2002.

V zadnjem predavanju slovenskih udeležencev na simpoziju je Inga Miklavčič Brezigar (Goriški muzej, Nova Gorica) predstavila usode "aleksandrink", kot imenujemo primorska dekleta in žene, ki so zaradi težkih ekonomskih razmer doma ob koncu 19. in v prvi polovici 20. stoletja odhajale v Egipt služiti kot dojitelj in hišne pomočnice.

Drugi udeleženci so govorili o trgovanju med habsburško monarhijo in Egiptom, o uporabi staroegipčanskih medicinskih zapisov v medicini v 19. in zgodnjem 20. stoletju, o potovanjih politikov (Ferdinand Maximilian, Anton Prokesch von Osten), državnikov (T. G. Masaryk, L. Beneš), raziskovalcev in umetnikov (L. E. Almasy, A. Musil) ter navadnih ljudi v Egipt, o njihovih zbirkah egipčanskih starin in o prisotnosti elementov staroegipčanske umetnosti v sakralni umetnosti s konca 19. in v začetku 20. stoletja na Češkem. Dotaknili so se tudi dediščine Egipta, njene vloge in vpliva v sodobnih muzejih ter medijske kulture.

Udeleženci simpozija *Egypt & Austria* so si ogledali Slovensko primorje in njegovo kulturno dediščino, obiskali dvorec Miramare pri Trstu in si ogledali staroegipčanska sarkofaga na pokopališču v Vipavi, ki ju je okoli leta 1845 v rojstni kraj poslal avstrijski konzul v Aleksandriji Anton Lavrin. Ob zaključku smo zastavo delovne skupine *Egypt & Austria* predali kolegom iz Prage, ki bodo organizatorji naslednje konference.